

platser i forskarsamhället kan ses som en artikulering av en statusförändring framför allt på museerna, där det textila området kringskurits på resurser med minskad kunskapstillväxt som följd. Den feminina textilen kan ses som ett uppriktigt försök att på flera sätt synliggöra effekterna av dessa överindividuella processer. Mycket värdefullt är att flera av frontfigurerna inom dräkt- och textilområdet lyfts fram, och att nya projekt belyses. De kunskapsteoretiska skillnader som skymtar fram i redaktörernas inledning och som ramar in artiklarna kunde med fördel ha gjorts mer explicita. Implicit visar texterna att kampen om makt och mönster kring det textila i högsta grad förs även inom forskningsfältet.

Lizette Gradén, Stockholm

Nu gör vi jul igen. Charlotte Hagström, Marlene Hugoson & Annika Nordström (red.). Institutet för språk och folkminnen, Göteborg i samarbete med Folklivsarkivet, Lund 2006. 237 s., ill. ISBN 10:91-7229-035-8.

Den 21 december 1946, alltså för 60 år sedan, publicerade jag i tidningen *Norra Skåne* min första artikel. Den hade rubriken "Julen i gammal nordskånsk bonde-tradition". Jag hade då nyligen kommit i kontakt med ämnet folklivsforskning och läst Martin P:n Nilssons *Årets folkliga fester* och Hilding Celanders *Nordisk jul*. Men jag hade även börjat göra egna uppteckningar i hembygden. Julen hade väckt mitt intresse men det är karakteristiskt att både hos de etablerade forskarna och hos den unge studenten var det jultraditionerna i det gamla bondesamhället som stod i fokus.

Det har firats många jular sedan dess. En följande etnologgeneration hade inte mycket till övers för jultraditionerna, men till min glädje publicerar nu en ännu yngre generation etnologer till julen 2006 en innehållsrik bok med den fyndiga titeln *Nu gör vi jul igen*. Den handlar om hur dagens människor skapar och omskapar julen i vårt mångkulturella samhälle. Gammal bonde-tradition finns visserligen i flera fall med i botten, men det är det nutida julfirandet som boken handlar om. Vad bättre är: den är inte resultatet av ett individuellt projekt utan en samproduktion mellan etnologer i hela landet. Författarlistan omfattar inte mindre än 40 namn, låt vara att några bara fått utrymme för små apitretare mellan de större artiklarna. Därtill kommer alla fotografierna som bidragit med den viktiga bildokumentationen. De olika folkminnesarkiven och museerna i landet har

genom projektet berikats med ett omfattande kvalitativt material. I boken får vi smakprov med olika infallsvinklar. Sverige bildar den geografiska ramen, men den svenska forskningen står i nära förbindelse med den som omhuldas av den nybildade SIEF-kommissionen *The Ritual Year*, som f.ö. höll sin andra konferens i Göteborg i somras.

Utmärkande för julen är att vi alla måste förhålla oss till den. Julen tränger sig på oss inte bara ideologiskt och kalendärt utan också materiellt och medialt.

Den rent materiella sidan i form av mat och dryck, julklappar och juldekorationer får sitt beskärda utrymme i boken, men åtskilliga författare reflekterar också över julens budskap och människors skilda inställning till och upplevelser av julen. Som en slags typbilder för "den riktiga julen" hänvisar några författare både till Astrid Lindgrens julkalas i Bullerbyn och Ingmar Bergmans film *Fanny och Alexander*. Dessförinnan har jag en känsla av att det var julkorten, framförlit av Jenny Nyström, liksom jultidningarna som gav oss våra föreställningar om "den riktiga julen". I många avseenden var och har föreställningen om julen således fiktiv bakgrund. I verkligheten är den inte så lite arkaiserande. Vi griper tillbaka på annars bortlagda maträtter som lut-fisk, långkok, fetare mat än vanligt o.s.v. Men samtidigt är "all tradition förändring" för att citera en känd utställning i Kulturhuset i Stockholm för några år sedan.

Det bestående intrycket av boken *Nu gör vi jul igen* är att våra dagars jul är en mix av gammalt och nytt, inhemskt och inlånat. Den nutida julen präglas av den ökade migrationen men också av den tekniska utvecklingen som gjort högtiden allt ljusare, och givit oss nya kommunikationsmedel och inte minst bilder genom teven. Nyheter blir snart traditioner, t.ex. Kalle Anka, som introducerades först 1960, ses nu av 80% av landets befolkning.

När man och hustru kom från samma bygd delade de den kulturella koden och hade också samma uppfattning om hur julen skulle gestaltas i det gemensamma hemmet. När många makar och sambor i våra dagar har sina rötter i skilda landsdelar, men ofta också kommer från olika länder kanske med skilda konfessioner blir julen en kompromiss. I Skåne åt man brunkål och i Halland grönkål, men i nordvästra Skåne hade man båda sorterna på julf bordet. Av invandrarna kanske julen firas jämsides med andra högtidsdagar under årsloppet. I nästa generation ökar acceptansen för den svenska julen.

Det säger sig självt att det inte går att referera eller ens nämna alla de enskilda författarna i en bok av denna

karaktär. Men själva greppet att låta så många forskare nalkas julen med olika infallsvinklar är gott. Även de små tryffelbitarna är viktiga. Jag har särskilt fäst mig vid Margareta Stigsdotters skildring av hur hon som barn fick gå med Röda korsets julkorg till ensamstående i den småländska hemsöcken. Mitt på bordet sattes begonian och grenljuset som inte tändes. Runt om i fönstren, på sekretären och på blombord stod de gångna årens grenljus, fullt intakta men dammiga. "Trots detta härskade julens ande över rummet och julstämning kunde man ha skurit tjocka skivor av." Slutsats: "Människors medvetenhet om högtiden gör julen. Ett tänt juleljus gör ingen jul, men det gör inte heller ett grenljus på julafton, tänt eller otänt. Vi måste hjälpa till – tänka jul – ladda ljusen med jul."

Att all tradition är förändring innebär både förluster och nytillskott. I ett kapitel talas om "lutfisken som kom

bort" i ett annat om "jul på jobbet". Många talar om sekulariseringen av julen, men aldrig fylls kyrkorna med så mycket folk som då. I min barndom firades bara julotta, numera både julbön och midnattsmässa för att inte tala om alla julkonserter. Också de fyra adventsljusen och kyrkornas julkruddor utgör nyinslag i julfirandet. Detta kyrkliga julfirande hade varit värt ett kapitel. Men boken "gör inte anspråk på att formulera svar på alla frågor, ytterligare grupper, platser och sammanhang finns att utforska i framtiden" skriver de tre redaktörerna Charlotte Hagström, Marlene Hugoson och Annika Nordström. De förtjänar ett varmt tack både för bokinitiativet och för genomförandet liksom formgivaren Pia Nygren Carlsson som bl.a. skapat ett omslag som är en fröjd för ögat och förmedlar en varm julkänsla.

Nils-Arvid Bringéus, Lund